

2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Het beleidsdocument Risicomanagement is op 1 april 2014 door uw raad vastgesteld. Deze nota bevat het beleid dat de gemeente Dalfsen hanteert om haar risico's te managen en is een basis voor deze paragraaf weerstandsvermogen. Met dit beleid zijn kaders gesteld ten aanzien van de reikwijdte en toepassing van risicomanagement binnen de gemeente Dalfsen. In 2019 wordt een start gemaakt met de evaluatie van dit beleid, wat de raad begin 2020 wordt aangeboden. In het beleidsdocument is de definitie van een risico als volgt verwoord:

"De kans op het optreden van een gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie".

Uit deze definitie volgt dat een risico de volgende drie elementen bevat:

- 1) Een kans op het optreden van een gebeurtenis ($p < 1$)

Het gaat hier dus om een mogelijke gebeurtenis. Als iets 100% zeker is, is het geen risico meer.

- 2) Negatief gevolg

De negatieve gevolgen van een risico kunnen zowel financieel als niet financieel van aard zijn. We richten ons echter hoofdzakelijk op het in kaart brengen van de financiële gevolgen die de gebeurtenissen met zich meebrengen. Risico's die mogelijk leiden tot aantasting van het imago van de gemeente dan wel andere niet-financiële gevolgen te weeg kunnen brengen, worden niet gekwantificeerd.

- 3) Een betrokkene, voor wiens rekening de negatieve gevolgen komen

De betrokkene is hierbij de gemeente Dalfsen als organisatie.

Risicomanagementproces

Risicomanagement is het cyclische proces dat bestaat uit verschillende stappen met als doel de gevolgen van de risico's te voorkomen en de kans erop te verkleinen. Voor de totstandkoming van deze paragraaf is het volgende proces doorlopen. Allereerst is gemeentebreed een risico-inventarisatie uitgevoerd. Vervolgens zijn de risico's gekwantificeerd door de kans en het gevolg in te schatten. Hierbij is gebruik gemaakt van 'referentiebeelden'. Voor de beoordeling van de kans dat een risico zich voordoet, zijn de volgende vijf klassen met de referentiebeelden gehanteerd:

Kans:

Klasse	Referentiebeelden	Kwantitatief
1	< of 1 keer per 10 jaar	(10%)
2	1 keer per 5-10 jaar	(30%)
3	1 keer per 2-5 jaar	(50%)
4	1 keer per 1-2 jaar	(70%)
5	1 keer per jaar of >	(90%)

Geldgevolg:

Klasse	Geldgevolg	
0	Geen geldgevolgen	
1	$x < € 31.000$	(< 0,05% van begroting)
2	$€ 31.000 < x > € 123.000$	(0,05 - 0,2% van begroting)
3	$€ 123.000 < x > € 309.000$	(0,2 - 0,5% van begroting)
4	$€ 309.000 < x > € 617.000$	(0,5 - 1% van begroting)
5	$x > € 617.000$	(> 1% van begroting)

Vervolgens is per risico de risicoscore bepaald. Dit is gedaan door van elk risico de bepaalde klassen van kans en gevolg te vermenigvuldigen volgens de formule:

Risicoscore = klasse kans x klasse geldgevolg

De maximale risicoscore is: $5 \times 5 = 25$. Dit levert een 'bruto-risico' op, namelijk: de omvang van het risico exclusief het effect van de beheersmaatregel.

Gelijktijdig met het in beeld brengen van de risico's zijn ook de beheersmaatregelen in beeld gebracht. Een beheersmaatregel is gericht op het voorkomen of reduceren van een risico danwel het beperken van de impact op de organisatie. Dit levert 'netto-risico's' op: namelijk de omvang van het risico inclusief het effect van de beheersmaatregel.

In onderstaande tabel is een top 10 van de 'netto-risico's' opgenomen. Op basis van de netto-risico's wordt de doorvertaling naar het weerstandsvermogen gemaakt.

N.B. Het beleid en de risico's die samenhangen met de grondexploitatie zijn afzonderlijk benoemd in de paragraaf Grondbeleid.

Overzicht risico's

Risico	Risico Score
Ontwikkeling gemeentefonds	25
Open-einde-regelingen sociaal domein	25
Beperkte beschikbaarheid gekwalificeerd personeel	10
Datalekken en/of niet (juiste) naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming	10
Naheffing door belastingdienst	9
Kosten voormalig personeel	8
Claims en aansprakelijkheidstellingen	6
Exploitatierisico bij verbonden partijen	6
Aanschaf nieuw financieel pakket	4
Procedurefouten bij inkoop en aanbestedingen	4

Ontwikkeling gemeentefonds

De gemeente is grotendeels afhankelijk van de algemene uitkering. In maart 2019 zijn twee onderzoeken opgestart: "evaluatie verdeelmodellen sociaal domein en onderzoek naar overige verdelingen gemeentefonds". De planning is dat in de meicirculaire 2020 een mogelijk nieuwe verdeling bekend wordt gemaakt. Een mogelijke herverdeling van de algemene uitkering kan gelet op het aandeel in de totale gemeentelijke inkomsten van grote invloed zijn.

Beheersmaatregelen

1. Bij de periodieke circulaires van het ministerie worden de ontwikkelingen van het gemeentefonds nauwlettend gevolgd en de begroting wordt hierop aangepast.
2. Loon- en prijsontwikkelingen die binnen de algemene uitkering zijn te traceren, worden afzonderlijk als een stelpost in de begroting opgenomen. Hiermee kunnen toekomstige loon- en prijsstijgingen worden opgevangen.
3. Verhoging van algemene uitkering voor nieuw of intensivering van bestaand beleid, worden als algemene stelpost in de begroting opgenomen. Functionele toekenning gebeurt o.b.v. separate besluitvorming over de uitvoering van dit beleid.

Oorzaak:

- Het Rijk bezuinigt op het Gemeentefonds. Het Rijk hanteert het systeem van samen trap op en trap af, minder Rijksuitgaven werken daarmee door in de hoogte van de algemene uitkering.

Gevolg:

Gelet op de omvang van het gemeentefonds kunnen wijzigingen door het Rijk direct forse financiële impact hebben op de gemeentelijke financiën.

Open-einde-regelingen sociaal domein

We kennen als gemeente diverse open-einde-regelingen binnen het sociaal domein, namelijk de regelingen die vallen onder de jeugdwet, Wmo 2015 en participatiewet (WWB). Het risico bestaat voor deze regelingen dat er een groter beroep op de regelingen wordt gedaan en dat het budget daardoor ontoereikend is.

Beheersmaatregelen

1. De gemeente kan - indien er sprake is van bijstandstekorten - een beroep doen op een vangnetregeling om grote tekorten te compenseren. Om daar aanspraak op te maken moet het tekort op het bijstandsbudget groter zijn dan 5% of 30 euro per inwoner (BUIG-uitkering).
2. Per geval kritisch beoordelen of de kosten door gemeente vergoed moeten worden of dat er een andere meer voor de hand liggende voorziening is.
3. Beleidsinhoudelijk worden verschillende maatregelen genomen, zoals de inzet op preventie en vroeg signalering, bieden van passende en duurzame oplossingen en het bevorderen van participatie.
4. In 2018 is gestart met het opstellen van analyses. Naar aanleiding van deze analyses is een projectprogramma opgesteld met als doel meer grip te krijgen op de kosten. Momenteel worden op basis hiervan maatregelen uitgewerkt die de kosten in positieve zin kunnen beïnvloeden.
5. Het hele proces omtrent de toegang tot zorg, wordt onder de loep genomen om tot een meer passende indicatiestelling te komen. Mogelijk leidt dit tot een verlaging van de kosten.

Oorzaak:

Als gemeente beperkte grip op de toestroom naar voorzieningen, maar financieel wel verantwoordelijk.

Gevolg:

Het budget is ontoereikend om de lasten op te vangen met mogelijke overschrijding van het budget als gevolg.

Beperkte beschikbaarheid gekwalificeerd personeel

Als gevolg van een aantrekkende arbeidsmarkt kan het voor bepaalde functies/functiegroepen lastig zijn om gekwalificeerd personeel te vinden.

Beheersmaatregelen

1. Er is een onderzoek uitgevoerd naar de arbeidsmarktpositie van de gemeente Dalfsen in de regio. Op basis van het onderzoek worden concrete instrumenten ontwikkeld die een bijdrage leveren aan het 'aantrekkelijk werkgeverschap'.
2. We sluiten raamovereenkomsten af met uitzendbureaus om snel tijdelijk personeel aan te kunnen trekken.
3. We werken samen in de Talentenregio waarbij we de interne arbeidsmarkt voor elkaar hebben opgesteld.

Oorzaak:

Een aantrekkende arbeidsmarkt.

Gevolg:

De gemeente heeft moeite met het invullen van vacatures en vasthouden van personeel. Dit kan leiden tot het vaker inzetten van een arbeidsmarkttoelage of een hogere inschaling in de functieschaal.

Datalekken en/of niet (juiste) naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. De gemeente is verplicht elk ernstig datalek actief te melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens. De AVG leidt tot meer verplichtingen bij het verwerken van persoonsgegevens. De Autoriteit Persoonsgegevens kan forse boetes opleggen indien de regels uit de AVG worden overtreden.

Beheersmaatregel

- 1: De ICT omgeving is dusdanig ingericht en voorzien van een firewall om onbevoegde toegang te voorkomen.
- 2: Er zijn procedures en richtlijnen vastgesteld omtrent informatiebeveiliging en het melden van datalekken.
- 3: Er is en wordt specifieke aandacht besteed aan de bewustwording mbt informatieveiligheid en het omgaan met privacy gevoelige gegevens onder het personeel.
- 4: Er is een functionaris gegevensbescherming benoemd en een Chief Information Security Officer. Zij werken intensief samen op het gebied van informatieveiligheid en privacybescherming.
5. Binnen de verbijzonderde interne controles wordt specifieke aandacht geschonken aan de AVG.

Oorzaak:

- Aanvallen van buitenaf via ransomware, malware en hackers.
- Binnen de gemeente wordt dagelijks een groot aantal privacygevoelige gegevens verwerkt met het risico op het ontstaan van een datalek.

Gevolg:

Er kunnen forse boetes worden opgelegd en de gemeente kan aansprakelijk worden gesteld. Voor de burger kan identiteitsfraude grote financiële en maatschappelijke problemen opleveren.

Naheffing door belastingdienst

Mogelijke naheffing in het kader van BTW, BTW Compensatiefonds, Werkkostenregeling (WKR) en Vennootschapsbelasting (VPB) bij het niet goed toepassen van de regelgeving.

Beheersmaatregelen

1. Om de fiscale positie in de organisatie te versterken zijn de structureel toegekende middelen ingezet ten behoeve van inhuur expertise op het gebied van fiscaliteit. In samenspraak met deze fiscaal specialist wordt beoordeeld op welke wijze het toegekende budget het beste structureel ingezet kan worden.
2. De financieel adviseurs hebben een training fiscaliteit gevolgd.
3. In het sjabloon voor B&W-voorstellen wordt extra aandacht gevraagd voor fiscale gevolgen.
4. De interne controle op processen fiscaliteit zijn uitgebreid.

Oorzaak:

De fiscale componenten zijn nog niet optimaal geborgd in onze organisatie.

Gevolg:

De belastingdienst kan bij een boekencontrole over meerdere jaren een naheffing opleggen en eventueel ook boetes.

Kosten voormalig personeel

Het is in de afgelopen jaren incidenteel voorgekomen dat een vaststellingsovereenkomst is opgesteld met daarin een financiële component.

Daarnaast lopen we het risico dat wethouders aanspraak maken op een wachtgelduitkering (maximaal 36 maanden).

Beheersmaatregel

- Bij de werving- en selectie van personeel is vanaf schaal 10 een assessment een verplicht onderdeel van de procedure. In het kader van de voorstellen tot ombuigingen 2020 is het mogelijk dat deze maatregel gedeeltelijk vervalt.
- Er wordt toegezien op de juiste toepassing van de 'goed gepraat' gesprekscyclus.
- Bij niet goed functioneren of disfunctioneren worden tijdig gesprekken gevoerd en worden afspraken vastgelegd.
- Voor wat betreft de wachtgelduitkeringen zijn geen beheersmaatregelen getroffen.

Oorzaak:

- De gemeente is zelf risicodrager voor WW uitkeringen.
- Het beëindigen van een dienstverband door een arbeidsconflict.
- Voor de aanspraken op een wachtgelduitkering zijn wij eigen risicodrager.

Gevolg:

Bij een vaststellingsovereenkomst wordt een financiële compensatie overeengekomen. Een wachtgelduitkering leidt tot een financiële verplichting voor de gemeente waar in de begroting geen rekening mee is gehouden.

Claims en aansprakelijkheidsstellingen

De gemeente loopt bij de uitvoering van haar publieke taak risico's op claims door derden zoals aansprakelijkheidsstellingen en gerechtelijke procedures. Met name in de openbare ruimte is sprake van dit risico.

Beheersmaatregelen

De gemeente is verzekerd voor dergelijke aansprakelijkheidsstellingen. Wel geldt er binnen de aansprakelijkheidsverzekering een eigen risico van € 2.500. Vooral veel materiele schades blijven onder dit bedrag. Indien er sprake is van veel toegekende aansprakelijkheidsstellingen kunnen de kosten oplopen. Dit heeft tevens invloed op de aangeboden premiestelling.

Oorzaak:

Er kunnen zich situaties voordoen waarbij sprake is van (financiële) schade waarvoor de gemeente in beginsel aansprakelijk is.

Gevolg:

De gemeente kan worden verplicht tot het vergoeden van de financiële schade van de tegenpartij, daarnaast is er ook imagoschade.

Exploitatierisico bij verbonden partijen

Verbonden partijen vertegenwoordigen een financieel en een bestuurlijk belang. De grootste risico's loopt de gemeente bij de gemeenschappelijke regelingen.

Beheersmaatregelen

1. De verbonden partijen rapporteren periodiek over de risico's in de planning & control documenten. Door de beleidsmedewerker concerncontrol wordt hier toezicht op gehouden.
2. Door een aantal gemeenschappelijke regelingen wordt eigen weerstandsvermogen aangehouden zodat zij zelf deze risico's kunnen opvangen en/of tijdig kunnen bijsturen.

Oorzaak:

Binnen de verbonden partijen kan sprake zijn van deel-verantwoordelijkheid voor de exploitatie.

Gevolg:

Wij kunnen geconfronteerd worden met een exploitatietekort van een verbonden partij dat wij moeten aanzuiveren.

Aanschaf nieuw financieel pakket

Momenteel wordt gewerkt aan de vervanging van het financieel pakket. De werking van het financieel pakket is essentieel voor de dagelijkse financiële bedrijfsvoering. Dit geldt voor een efficiënte en effectieve verwerking van het daadwerkelijke betalingsverkeer als het leveren van gevraagde managementinformatie. Het project bevindt zich in de voorbereidende fase op de aanbesteding waardoor onduidelijk is wat de impact van de vervanging is.

Beheersmaatregelen

1. opstellen van integraal plan van aanpak (inclusief ICT, AVG, inkoop etc)
2. marktverkenning (extern en intern)
3. opstellen programma van eisen
4. zorgvuldige aanbesteding onder begeleiding van inkoop
5. implementatie volgens plan van aanpak

Oorzaak:

- beschikbaarheid personele inzet
- de te maken kosten zijn nog onzeker
- huidig pakket is gedateerd en gebruiksrecht loopt af

Gevolg:

- inzet nodig van extra budget (zowel software als personeel)
- lopen van bedrijfsvoeringsrisico bij verkeerde keuze en implementatie pakket

Procedurefouten bij inkoop en aanbestedingen

De gemeente koopt jaarlijks voor een bedrag van circa € 40 mln in. De inrichting van de inkoopfunctie is geborgd binnen de ambtelijke organisatie. Procedurefouten zijn niet uit te sluiten.

Beheersmaatregelen

1. Sinds 1 april 2018 maken wij op het gebied van inkoop gebruik van de dienstverlening van het Shared Service Centrum ONS. Hiermee is een stap gezet in de verdere professionalisering van de inkoopfunctie.
2. Voor inkoop personeel is in 2018 een (gezamenlijke) Europese aanbesteding gedaan.
3. Het hele interne proces voor aantrekken personeel is opnieuw in beeld gebracht en vastgelegd, om te zorgen dat de juiste stappen worden gezet, inkoop is hierin meegenomen.
4. Jaarlijks vindt er een analyse plaats met betrekking tot inkopen boven de EU drempelwaarden door de medewerker Verbijzonderde Interne Controle (VIC).
5. In het controleprotocol is opgenomen dat alleen EU aanbestedingen meewegen in de fouttolerantie van de accountant.

Oorzaak:

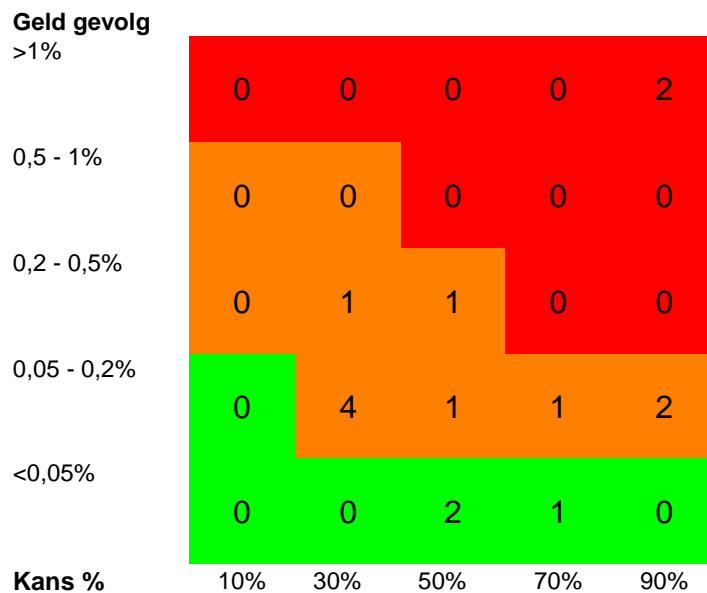
- Jaarlijks is er sprake van een veelvoud aan inkoophandelingen door verschillende inkopers. Verder is de wetgeving complex.

Gevolg:

- Bij een gerechtelijke procedure kan de gemeente worden veroordeeld tot het vergoeden van de financiële schade.
- Gevolgde procedures kunnen door aanbestedende partijen worden afgekeurd of achteraf kan blijken dat aanbesteding niet op een rechtmatige wijze heeft plaatsgevonden.

Risicokaart

De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. Het geeft ook een beeld van de verhoudingen tussen de risico's, van laag, midden en hoog. Per risicoscore wordt aangegeven hoeveel risico's zich in het betreffende vak bevinden.

Een risico dat zich in het groene gebied bevindt, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om extra aandacht van het college. Het risico vormt dan nog geen reëel gevaar voor de continuïteit van de organisatie, maar naarmate de tijd vordert, kan het risico wel een bedreiging gaan vormen. Het is daarom van belang tijdig beheersmaatregelen te nemen. Een risico met een risicoscore in het rode gebied, vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. Preventieve en reducerende beheersmaatregelen kunnen de kans respectievelijk het gevolg terugbrengen naar een acceptabel niveau.

Risico's, zeker wanneer die door de organisatie zelf niet kunnen worden beïnvloed, dienen concern breed periodiek gemonitord te worden. De financiële gevolgen van een (opgetreden) risico kunnen worden opgevangen met het weerstandsvermogen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden, waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten die onverwacht en substantieel zijn te dekken. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

Incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Het zijn de direct aan te wenden middelen voor financiële tegenvallers. Alleen reserves die alternatief aanwendbaar zijn worden meegenomen. Specifieke bestemmingsreserves rekenen we niet mee, omdat een onttrekking uit deze reserves direct van invloed is op de dekking van kosten in de exploitatie. Stille reserves worden eveneens niet meegenomen. Niet duidelijk is in hoeverre stille reserves op korte termijn liquide te maken zijn. In onderstaande tabel staan reserves waar geen claims op rusten.

In onderstaande tabel is de geraamde stand van de reserves per 31 december 2023 van de begroting 2020 opgenomen. Ten opzichte van de stand van de jaarrekening 2018 is er sprake van een stijging van ruim € 2 miljoen, wat een procentuele stijging van 15% betekent.

Vrij besteedbaar	
Algemene reserve	5.500.000
Algemene reserve vrij besteedbaar	7.752.249
Reserve herstructurering openbaar groen	310.587
Reserve decentralisaties	316.293
Reserve volkshuisvesting	1.885.460
Totaal	15.764.589

Structurele weerstandscapaciteit

Structurele weerstandscapaciteit betreft de middelen die eventueel aangeboden kunnen worden om tegenvallers op te vangen. De structurele weerstandscapaciteit betreft de mogelijkheid om vanuit een verhoging van belastingen en leges structurele risico's op te vangen.

De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale tarieven (artikel 12) te vergelijken met de gehanteerde tarieven. Het Ministerie publiceert de artikel 12 tarieven jaarlijks bij de mei circulaire van het gemeentefonds.

De berekening van de onbenutte belastingcapaciteit is als volgt:

Soort	WOZ-waarde jun-19	% Tarief Dalfsen	% Tarief art. 12	Vershil in tarief	Onbenutte capaciteit
eigenaar woning	3.266.364.000	0,1102	0,1853	0,0751	2.453.000
eigenaar niet-woning	655.693.000	0,1711	0,1853	0,0142	93.000
gebruiker niet-woning	490.181.000	0,1699	0,1853	0,0154	75.000
				Totaal	2.621.000

Op het moment van opstellen (september 2019) van de begroting 2020 waren de definitieve rekkentarieven van de gemeente Dalfsen nog niet beschikbaar, daarom zijn de tarieven van 2019 hierin opgenomen. Bij het berekenen van de onbenutte belastingcapaciteit zijn wij volledigheidshalve uitgegaan van de landelijke ontwikkelingen voor woningen en niet-woningen, zoals deze geschetst zijn in de mei circulaire 2019. Het tarief artikel 12 status is afkomstig uit de mei circulaire 2019.

Het totale verwachte weerstandsvermogen 2020 ziet er als volgt uit:

Incidentele weerstandscapaciteit	15.764.589
Structurele weerstandscapaciteit	2.621.000
Totaal weerstandsvermogen	18.385.589

Benodigde weerstandscapaciteit

Het netto-risico op basis van de geïnventariseerde risico's bedraagt € 4.132.500. Gelet op het gehanteerde zekerheidspercentage van 90% wordt € 3.719.250 opgenomen als benodigde weerstandscapaciteit. Het geïnventariseerde risico van de jaarrekening 2018 was € 3.325.500, zodat er sprake is van een stijging van het risico van bijna € 400.000. Dit is een stijging van bijna 12%.

Op basis van onderstaande tabel wordt de waardering van de ratio's gedaan.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$> 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Indien de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld wordt door de benodigde weerstandscapaciteit uit de risicosimulatie ontstaat de ratio weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen	2020
Benodigde weerstandscapaciteit	3.719.250
Beschikbare weerstandscapaciteit	18.175.089
Benodigd versus beschikbaar (ratio weerstandsvermogen)	4,9

De gemeente Dalfsen behaalt met een ratio van 4,9 waarderingscijfer A. Dit betekent dat de gemeente in zeer ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij voor ons zelf hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend). In vergelijking met andere gemeenten scoren wij zeer hoog. Ten opzichte van de jaarrekening 2018 is de ratio praktisch gelijk gebleven. Wel is er sprake van een stijging van zowel de beschikbare als de benodigde weerstandscapaciteit.

Financiële kengetallen

Alle gemeenten zijn verplicht om een tabel met financiële kengetallen op te nemen in de begroting en de jaarstukken. Dit is opgenomen in een ministeriële regeling.

De kengetallen geven een globaal inzicht in de verwachte financiële ontwikkelingen in de gemeente. Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. De kengetallen zullen in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente.

De volgende zes financiële kengetallen worden onderkend:

1. Netto schuldquote
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
3. Solvabiliteitsratio
4. Structurele exploitatieruimte
5. Grondexploitatie
6. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouders

Financiële kengetallen	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto schuld quote	34%	24%	15%	16%	23%	31%
Netto schuld quote gecorrigeerd	22%	14%	5%	7%	13%	21%
Solvabiliteitsratio	54%	55%	57%	57%	57%	52%
Structurele exploitatieruimte	-3,25%	-1,56%	-2,17%	-0,65%	0,64%	1,29%
Grondexploitatie	36%	15%	2%	1%	3%	7%
Belastingcapaciteit	83%	85%	93%	97%	100%	100%

Hieronder treft u voor de begroting per genoemd kengetal een uitleg aan, inclusief de berekening en beoordeling.

1. Netto schuldquote

Definitie:

De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Hierin is een nuancering op zijn plaats. Het kan namelijk voorkomen dat gemeenten veel geld doorlenen aan derden. Om die reden is de 'netto schuldquote gecorrigeerd' ontwikkeld. Hierin is het doorleeneffect geëlimineerd en geeft daarmee een zuiverder beeld van de positie van de gemeente weer.

Netto schuldquote (bedragen x € 1.000)		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Vaste schulden	+	19.127	17.732	16.337	14.941	13.545	12.150
Netto vlottende schuld	+	7.590	6.000	4.000	4.000	4.500	6.000
Overlopende passiva	+	3.728	4.000	3.000	3.000	3.000	8.000
Financiële activa	-	0	0	1	2	3	4
Uitzettingen	-	7.381	6.000	5.500	5.000	5.000	5.000
Liquide middelen	-	260	5474	6835	4.980	315	356
Overlopende activa	-	1.998	2.000	1.500	1.500	1.500	1.500
Totale baten		61.848	60.235	65.492	66.093	62.891	62.475
Netto schuldquote		34%	24%	15%	16%	23%	31%

2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Netto schuldquote gecorrigeerd		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Vaste schulden	+	19.127	17.732	16.337	14.941	13.545	12.150
Netto vlottende schuld	+	7.590	6.000	4.000	4.000	4.500	6.000
Overlopende passiva	+	3.728	4.000	3.000	3.000	3.000	8.000
Financiële activa	-	6.953	6.087	6.087	6.087	6.087	6.087
Uitzettingen	-	7.381	6.000	5.500	5.000	5.000	5.000
Liquide middelen	-	260	5.474	6.835	4.980	315	356
Overlopende activa	-	1.998	2.000	1.500	1.500	1.500	1.500
Totale baten		61.848	60.235	65.492	66.093	62.891	62.475
Netto schuldquote gecorrigeerd		22%	14%	5%	7%	13%	21%

Beoordeling:

Dit kengetal laat zien dat de gemeente in verhouding veel eigen middelen heeft (ter vergelijking: een ratio van 60% is het gemiddelde van alle gemeenten). De rentelasten en aflossingen drukken dus beperkt op de exploitatie.

3. Solvabiliteitsratio

Definitie:

De mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt uitgedrukt in het percentage eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal.

Solvabiliteitsratio (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen	46.719	42.634	40.788	39.146	37.756	36.480
Balanstotaal	85.927	77.209	71.227	68.505	66.417	69.861
Solvabiliteitsratio	54%	55%	57%	57%	57%	52%

Beoordeling:

De VNG heeft een signaleringswaarde ontwikkeld, als hulpmiddel om de uitkomst van de solvabiliteitsratio in perspectief te kunnen plaatsen. Voor deze ratio worden drie categorieën onderscheiden. De drie categorieën zijn:

- < 20% meest risicovol;
- van 20% t/m 50% neutraal;
- > 50% minst risicovol.

Hoe hoger dit percentage, hoe beter de weerbaarheid is. Een solvabiliteit groter dan 50% is zeer positief te noemen. De gemeente Dalfsen heeft een zeer solvabele vermogenspositie. De gemeente is goed in staat om financiële klappen en risico's op te vangen.

4. Structurele exploitatieruimte

Definitie:

Om een flexibele begroting te kunnen bewerkstelligen is het zinvol de structurele baten hoger te laten zijn dan de structurele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Structurele exploitatieruimte (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Structurele lasten	62.721	62.567	66.968	67.970	63.782	62.850
Structurele baten	59.006	59.895	63.951	65.948	62.796	62.380
Structurele toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	20	20
Structurele onttrekkingen aan reserves	1.705	1.730	1.597	1.592	1.410	1.295
Totale baten	61.848	60.235	65.492	66.093	62.891	62.475
Structurele exploitatieruimte	-3,25%	-1,56%	-2,17%	-0,65%	0,64%	1,29%

Beoordeling:

Hoe hoger dit percentage hoe beter. Een positieve uitkomst van dit kengetal houdt in dat de gemeente structurele lasten kan afdekken door structurele baten. Dit kengetal laat zien dat de gemeente in staat is de structurele lasten af te dekken met structurele baten. De (meerjaren) begroting is structureel sluitend. Hierin is een positieve ontwikkeling zichtbaar.

5. Grondexploitatie

Definitie:

De boekwaarde van de voorraden grond zijn van belang, want deze waarden moeten meerjarig worden terugverdiend bij de verkoop. De ratio wordt berekend door de bouwgrond in exploitatie te delen door de totale baten van de programmabegroting in de bijlage 4.2.

Kengetal grondexploitatie in % (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Bouwgronden in exploitatie	22.359	9.159	1.522	522	2.001	4.636
Totale baten	61.848	60.235	65.492	66.093	62.891	62.475
Kengetal Grex	36%	15%	2%	1%	3%	7%

Beoordeling:

Het kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totaal geraamde baten. Hoe lager dit percentage is, hoe beter voor de financiële weerbaarheid. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar. De komende jaren zullen de voorraden gronden afnemen en daarmee zal de kwetsbaarheid worden verminderd.

6. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishoudens

Definitie:

Het cijfer geeft inzicht hoe de belastingdruk zich in de gemeente verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo en 'waarstaatjegemeente.nl' publiceren deze gegevens.

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
OZB last gezin gemiddelde WOZ-waarde	302	314	335	359	385	389
Rioolheffing gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	137	130	129	129	129	129
Afvalstoffenheffing voor gezin	161	186	230	242	249	253
Totale woonlasten voor gezin bij gem. WOZ-waarde	600	630	694	730	763	771
Woonlasten landelijk T-1	721	740	747	755	762	770
Woonlasten tov landelijk gemiddelde jaar ervoor	83%	85%	93%	97%	100%	100%

Beoordeling:

De gemiddelde woonlast ligt voor een 'gemiddeld gezin' in Dalfsen voor het begrotingsjaar lager dan het landelijke gemiddelde, ondanks dat een stijging van 6, 6, 6 procent bij de OZB is opgenomen en de stijging bij afval.

Samenvatting risicoprofiel

Ten opzichte van de jaarrekening 2018 (de laatste inventarisatie van de risico's) is er sprake van diverse wijzigingen van risico's in de top 10. Wijzigingen in de top 10 en specifieke aandachtspunten voor de begroting 2020 zijn:

nieuw:

- het risico voor claims en aansprakelijkheidsstelling is wat betreft de score niet aangepast, maar is in de afgelopen periode net buiten de top tien risico's gevallen. Door aanpassingen van andere risico's valt het nu binnen de top-tien risico's en is daarom opgenomen;
- bij de jaarrekening 2018 is het risico "procedurefouten bij inkoop" vanwege de verdere professionalisering verlaagd en buiten de top 10 risico's gevallen. Doordat er in totaliteit sprake is van een daling van de totaalscores valt dit risico met een totaalscore van 4, binnen de top 10 risico's en is het weer opgenomen;

vervallen:

- in verband met de overgang per 1 januari 2020 naar het Shared Service Centrum is de continuïteit gewaarborgd en is het risico van de ICT kwetsbaarheid bedrijfsvoering komen te vervallen;

aanpassingen:

- bij de open-eind regelingen sociaal domein is de klasse voor kans naar boven bijgesteld naar score 5. Het geldgevolg stond al op de maximale score 5, waarbij het bedrag op 3 keer het maximale bedrag van € 617.000 is meegenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit;
- momenteel lopen er twee onderzoeken naar de verdeling van het gemeentefonds, die van invloed kunnen zijn op onze grootste inkomstenbron, de algemene uitkering. Vanwege de impact van een mogelijke herverdeling wordt het risico hoger ingeschat en zijn zowel de kans als de financiële impact op een score 5 gezet. De mogelijke financiële impact is op 1,5 keer het maximale bedrag van € 617.000 gezet.
- de Kans op een datalek en/of niet juiste naleving van de AVG is naar boven bijgesteld naar een score 5. We constateren dat er sprake is van een toenemende bewustwording binnen de gehele organisatie omtrent het vertrouwelijk omgaan met persoonsgegevens. Als gevolg hiervan worden ook meer datalekken gesignaleerd en vervolgens gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Om deze reden is de kans verhoogt naar 5. De impact/het geldgevolg is op de score 2 gehandhaafd;
- de totaalscore voor kosten voormalig personeel is naar beneden bijgesteld van 10 naar 8. Deze aanpassing is gebaseerd op de ervaringscijfers van de afgelopen jaren;
- het exploitatierisico van verbonden partijen is aangepast van een totaalscore 9 naar een score 6. De aanpassing heeft betrekking op de verlaging van het geldgevolg naar klasse 2. Dit risico wordt lager ingeschat, vanwege meer aandacht en overleg met de Verbonden Partijen over de verschillende documenten van de totale planning en control cyclus;
- het projectplan "aanschaf financieel pakket" is een fase verder. Het project is ingericht, risico's zijn in beeld en beheersmaatregelen zijn benoemd, waardoor het (netto-)risico lager wordt ingeschat.

De gemeente Dalfsen behaalt met een ratio van 4,9 waarderingscijfer A. Dit betekent dat de gemeente in zeer ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij onszelf hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend). In vergelijking met andere gemeenten scoren wij zeer hoog, dus positief.

Uit de financiële kengetallen kunnen we concluderen dat onze schuldenpositie en solvabiliteitsratio goed te noemen zijn. Tevens is de gemeente in het meerjarenperspectief (2022 en 2023) in staat de structurele lasten met structurele baten af te dekken. De gemeente heeft bovendien nog de mogelijkheid om meer inkomsten uit belastingen te verwerven. Ten aanzien van de grondexploitaties is het risico naar beneden bijgesteld, door de strakke regie op de grondexploitaties. Bovendien is te zien dat de komende jaren de voorraden gronden afnemen en daarmee de kwetsbaarheid wordt verminderd. Al met al kunnen we concluderen dat er sprake is van een gezonde financiële positie en een positieve ontwikkeling hierin.